

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Національний гірничий університет»**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ З
ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА» ДЛЯ
СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
8.18010021 «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Дніпропетровськ
2013
1

Методичні вказівки та контрольні завдання з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека» для студентів заочної форми навчання спеціальності «Педагогіка вищої школи» / Уклад. В.І. Голінько, Ю.Р. Іконніков, М.Ю. Іконніков - Дніпропетровськ: Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2013. – 9 с.

Укладачі:

В.І. Голінько, докт. техн. наук, професор (розділи 1, 2),

Ю.Р. Іконніков, канд. техн. наук, доцент (розділи 3,4),

М.Ю. Іконніков, канд. техн. наук, доцент (розділи 1,4),

Затверджено методичною комісією з напрямку 6.050301 «Гірництво» (протокол №4 від 15.06.2013 р.) за поданням кафедри АОП (протокол № 8 від 08.05.2013 р.).

Подано методичні вказівки та контрольні завдання з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека» для студентів заочної форми навчання спеціальності «Педагогіка вищої школи». Наведено порядок проведення робіт, перелік завдань та контрольних питань, перелік літератури. Призначена для студентів спеціальності 8.18010021 «Педагогіка вищої школи».

Відповідальний за випуск завідувач кафедри аерології та охорони праці,
д-р техн. наук, проф. В.І. Голінько.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ці методичні вказівки призначені для студентів заочної форми навчання спеціальності «Педагогіка вищої школи». У них містяться: робоча програма з дисципліни «Соціальна та екологічна безпека», список літератури, приблизний перелік питань, що виносяться на екзамен, завдання до контрольної роботи та методичні вказівки з її виконання.

З дисципліни «СЕБ» студентам читаються настановні та оглядові лекції. Студенти одержують індивідуальні та групові консультації, виконують практичні роботи. Основна форма навчальної роботи студентів самостійне вивчення матеріалу дисципліни за підручниками і нормативними документами у послідовності, наведеній робочою програмою. Практичних навичок студент набуває в процесі роботи за спеціальністю.

При вивченні матеріалу рекомендується вести конспект для систематизації і закріплення знань.

Згідно з навчальним планом з дисципліни передбачаються контрольне завдання та іспит (залік).

Студент допускається до екзамену після заліку контрольного завдання і практичних робіт.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Мета та завдання

Соціальна та екологічна безпека забезпечується дією ряду законів України, таких як: Закон України «Про основи національної безпеки України», Закон України «Про охорону оточуючого природного середовища», Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки», Закон України «Про пестициди та агрохімікати», Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» та ряду інших, які є основою СЕБ та систематизують правові, соціально-економічні, організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні і лікувально-профілактичні заходи та засоби, спрямовані на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі життєдіяльності.

Соціальна та екологічна безпека - це соціально-технічна дисципліна. Теоретичні знання і практичні навички з якої допоможуть педагогу вирішувати численні завдання забезпечення здорових і безпечних умов праці. Тому мета вивчення дисципліни - набуття систематизованих знань, освоєння методів та засобів забезпечення безпеки праці, збереження здоров'я і працездатності людини у процесі життєдіяльності.

За результатами вивчення дисципліни студент повинен знати:

- Закони, що регулюють соціальну та екологічну безпеку;
- структуру і функції органів нагляду за СЕБ;
- обов'язки інженерно-технічних працівників щодо забезпечення безпечних умов оточуючого середовища, відповідальність працівників за порушення законів з СЕБ;
- шкідливі та небезпечні виробничі фактори і заходи забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних і безпечних умов праці;

- способи і засоби нормалізації умов праці в спорудах та їх розрахункове обґрунтування;

- типові рішення і засоби забезпечення охорони праці на підприємствах і установах;

- основи пожежної безпеки та пожежної профілактики при експлуатації електроустановок.

Після вивчення дисципліни з СЕБ і виконання практичних робіт студент повинен уміти :

- виявляти шкідливі виробничі чинники та оцінювати їх соціальний вплив на працюючі;

- оцінювати в існуючій системі формування заходів щодо законодавчого поліпшення умов праці на підприємствах та установах. Визначати критерії оцінки соціально-економічної ефективності заходів щодо поліпшення умов та охорони праці;

- проводити аналіз законодавчих актів стосовно профілактичних заходів щодо попередження профзахворювань та нещасних випадків на підприємстві;

- визначати витрати на заходи щодо поліпшення умов та охорони праці;

- проводити формування ефективних комплексних заходів щодо поліпшення умов праці.

- визначати умови праці на робочих місцях. Оцінювати правильність дій працівників при виникненні загрози для їх життя та здоров'я, а також при нещасних випадках на виробництві;

- визначити правову відповідальність за порушення законодавства щодо соціальної та екологічної безпеки;

- здійснювати профілактичну роботу з санітарії, техніки безпеки та інструктажі працівників щодо безпечної організації ведення робіт;

- користуватися захисними засобами і приладами контролю параметрів безпеки, навчити очолюваний підрозділ прийомам надання потерпілим першої медичної допомоги ;

- користуватися первинними засобами пожежогасіння.

- уміти оцінювати екологічну безпеку.

2.2. Приблизний перелік практичних робіт

1. Дослідження метеорологічних умов в приміщеннях.

2. Контроль шкідливих і токсичних газів.

3. Дослідження шуму та вібрацій.

4. Дослідження освітленості в приміщеннях.

5. Дозиметричний контроль іонізуючих випромінювань.

6. Подання першої медичної допомоги потерпілому.

7. Вивчення ручних вогнегасників.

8. Розрахунок освітлення в приміщеннях.

9. Розрахунок теплових надлишків у приміщеннях, обладнаних ЕОМ і вибір побутових кондиціонерів.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТІВ ТА КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Поняття екологічної безпеки. Правова основа забезпечення екологічної безпеки.
2. Основні напрями державної політики України щодо питань соціальної сфери.
3. Визначення екологічної безпеки, як правової категорії.
4. Негативні соціальні тенденції, які потребують першочергового вирішення, окреслені Концепцією національної безпеки 1997 року.
5. Суб'єктивний і об'єктивний аспекти екологічної безпеки.
6. Закон України «Про основи національної безпеки України». Основні принципи державної політики, спрямованої на захист національних інтересів.
7. Якісні показники стану навколишнього середовища.
8. Закон України «Про основи національної безпеки України». Стратегія національної безпеки України.
9. Генетичне зараження навколишнього середовища.
10. Об'єкти екологічної безпеки.
11. Створення державного механізму визначення соціальних інтересів держави.
12. Суб'єкти екологічної безпеки.
13. Основні принципи , що закладаються в систему соціальних інтересів в Україні.
14. Екологічна небезпека. (Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»).
15. Перехід до ринкової економіки в даний час (формування середнього класу, утворення соціально поляризованого суспільства).
16. Правові вимоги щодо забезпечення екологічної безпеки.
17. Сценарій подальшого соціального розвитку України. (Стратегія ліберального фундаменталізму).
18. Загальні положення у сфері екологічної безпеки (Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»).
19. Сценарій подальшого соціального розвитку України. (Стратегія олігархічного автаркізму).
20. Правове закріплення забезпечення екологічної безпеки в нормативних актах.
21. Біологічне забруднення навколишнього середовища.
22. Сценарій подальшого соціального розвитку України. (Стратегія соціальної солідарності).
23. Визначення екологічної безпеки. Основи екологічної безпеки в Україні.
24. Фундаментальні соціально - політичні принципи для постійного розвитку держави.

25. Система природних територій та об'єктів, які підлягають охороні.
26. Сутність соціально орієнтованого управління у практичній площині принципу соціальної солідарності.
27. Небезпечні речовини. Небезпечний об'єкт.
28. Поняття, вирішення задач «соціальної безпеки».
29. Нормативні вимоги до «питної води».
30. Гарантії соціального захисту в Конституції України.
31. Адміністративна відповідальність за порушення екологічної безпеки.
32. Визначення соціального захисту. Мета соціального захисту.
33. Джерела екологічної небезпеки.
34. Активна та пасивна спрямованість соціального захисту.
35. Екологічні фактори, що роблять негативний вплив на людину.
36. Підтримка стабільності в суспільстві, як мета соціального захисту.
37. Права громадян на екологічну безпеку.
38. Система гарантій екологічних прав громадян.
39. Шляхи вирішення екологічних проблем.
40. Основні забруднюючі повітря речовини.

4. ЗАВДАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

4.1. Загальні вимоги

З метою вивчення та закріплення правових знань студент заочної форми навчання самостійно виконує домашню контрольну роботу відповідно запропонованій тематиці та варіанту.

Її виконання складається з відповіді на контрольні питання та рішення практичної задачі.

Контрольну роботу виконують чорнилом, чітким і розбірливим почерком в учнівському зошиті або надрукованому на аркушах формату А4. На кожній сторінці залишають поля для зауважень рецензента. Відповіді на запитання і розв'язання задач супроводжують ескізами, схемами і графіками.

Відповіді на питання повинні бути чіткими, аргументованими, з посиланням на діюче законодавство. Загальнотеоретичні питання тієї чи іншої теми бажано пов'язувати з практикою роботи державних органів та органів місцевого самоврядування. Теоретичні питання, пов'язані з забезпеченням соціальної та екологічної безпеки, бажано підкріпити умовами діючого на підприємстві колективного договору або галузевої угоди.

Обсяг роботи не повинен перевищувати 40-45 сторінок.

У кінці контрольної роботи необхідно навести список використаної літератури, а також поставити дату виконання та підпис. Контрольну роботу студент здає на кафедру аерології та охорони праці.

Робота, яка виконана зі значними помилками не зараховується і повертається студенту, який повинен підготувати нову роботу і разом з нею

зарахованою направити на повторне рецензування. При цьому викладач може запропонувати виконати інший варіант завдання.

Зауваження рецензента, зроблені в зарахованій контрольній роботі, повинні бути виконані студентом до початку іспиту (заліку).

Термін виконання контрольної роботи встановлюється деканатом.

Студенти, які не виконали контрольну роботу у встановлений термін або робота яких не зарахована, до іспиту (заліку) не допускаються.

За консультацією з приводу виконання роботи студент може звернутися до викладача.

Завдання для контрольних робіт складають 10 варіантів.

Номер варіанта контрольної роботи студент визначає останньою цифрою залікової книжки. У випадку, коли номер залікової книжки закінчується на «0», виконується 10-й варіант.

Варіант	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Питання з розділу 3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40

4.2. Завдання

Ознайомитися з матеріалами виробничого травматизму на підприємстві, де працюєте, і на прикладі одного нещасного випадку заповнити акти за формою Н-1 і Н-5, намалювати ескіз місця події, якщо це матиме інтерес для розслідування, дати критичний аналіз причин нещасного випадку і заходів щодо їх усунення.

4.2.1. Вказівки до виконання завдання

Вивчити у відділі охорони праці підприємства матеріали стосовно розслідування нещасних випадків за останній рік. Заповнити стандартний бланк акта за формою Н-1 для одного нещасного випадку, що стався на підприємстві.

Зробити ескіз місця події, якщо це матиме інтерес для викриття причин нещасного випадку. Перевірити відповідність запису в акті вимогам «Порядку...» [20] і дати критичну оцінку повноти й правильності виявлених причин, що спричинили нещасний випадок, а також запропонованих комісією заходів з усунення виявлених причин.

Список літератури

1. Конституція України. (Редакція станом на 12.06.2013).
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003.
3. Закон України «Про охорону оточуючого природного середовища» від 18.11.2012.
4. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.11.2012.
5. Закон України «Про пестициди і агрохімікати» від 18.11.2012.
6. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 11.08.2013.
7. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 09.06.2013.
8. Закон України «Про екологічну експертизу» від 16.10.2012.
9. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхование дело. - К., 1997.
10. Бакуменко В. Д. Формирование государственно-управленческих решений: проблемы теории, методологии, практики. - К., 2000.
11. Баланда А. Л. Неформальная занятость как новейший фактор развития национального рынка работы Украины. - К., 1999.
12. Бідак В. Гуманистическая составляющая социальной политики в условиях экономических трансформаций // Украина: аспекты работы. - 2001. - № 5.
13. Білянський С, Хахлюк А. Демографія - главнейший фактор будущего // Украина: аспекты работы. - 2001. - № 5.
14. Близнец В. Оценка региональных рынков работы // Украина: аспекты работы. - 2000. - № 8.
15. Богиня Д. Стимулы и антистимулы развития трудового менталитета в современных условиях // Украина: аспекты работы. - 2001. - № 3.
16. Богиня Д. П., Грішнова О. А. Основы экономической работы: Навч. посіб. - К, 2002.
17. Борецька Н. П. Социальная защита населения на современном этапе: состояние и проблемы. - Донецк, 2001.
18. Вегера С Европейская социальная хартия и Украина // Украина: аспекты работы.- 2001.-№7.
19. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Постанова КМУ від 30.11.2011 року № 1232.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
3. <http://www.mns.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.

Василь Іванович Голінько
Юрій Радіонович Іконніков
Максим Юрійович Іконніков

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ З
ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА» ДЛЯ
СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
8.18010021 «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»**

Підписано до друку . .2013р   Формат 30x42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Умовн. друк. арк. 0,6.
Обліково-видавн. арк. 0,6. Тираж 100 прим. Зам. № .

Державний ВНЗ «НГУ»
49027, м. Дніпропетровськ-27, просп. К.Маркса, 19.

